

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Rak (spr.)
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa P. N. i S. N.

przeciwko (...) Związkowi (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 13 października 2015 r. sygn. akt I C 1456/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie VI w ten sposób, że w punkcie I odsetki od kwoty 149 500 zł zasądza w następujący sposób:

od kwoty 53 000 zł od dnia 7 grudnia 2011r.,

od kwoty 96 500 zł od dnia 20 lutego 2012r.

a w punkcie II odsetki od kwoty 204 500 zasądza w następujący sposób:

2. oddala apelację w pozostałym zakresie;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. nakazuje pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę 8 145 zł (osiem tysięcy sto czterdzieści pięć złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji, której powodowie nie mieli obowiązku uiścić .

UZASADNIENIE

Powód P. N. domagał się zasądzenia od strony pozwanej (...) S.A. V. (...) w W. zadośćuczynienia w kwocie 153.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 53.000 zł od dnia 21 marca 2010 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 100.000 od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, odszkodowania w kwocie 2.528,57 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, skapitalizowanej renty za zwiększone potrzeby związane z opieką osób trzecich w kwocie 8.333 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

Powódka S. N. wniosła natomiast o zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 257.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 157.000 zł od dnia 25 marca 2010 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 100.000 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, odszkodowania w kwocie 10.551,13 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, skapitalizowanej renty z tytułu zwiększonych potrzeb związanych z pomocą osoby trzeciej w kwocie 13.535 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, bieżącej renty uzupełniającej związanej z koniecznością pomocy osób trzecich w kwotach po 660 zł miesięcznie, płatnych z góry od 1-wszego dnia każdego miesiąca wraz z odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat - począwszy od 1 czerwca 2010 r. i bieżącej renty uzupełniającej z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość w kwotach po 1.111 zł miesięcznie, płatnej z góry od 1-wszego dnia każdego miesiąca wraz z odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat - począwszy od 1 listopada 2009 r.

Oboje powodowie domagali się też ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej na przyszłość za skutki wypadku, któremu ulegli w dniu 25 października 2009 r. oraz wnosili o zasądzenie kosztów postępowania.

Na uzasadnienie podali, że w dniu 25 października 2009 roku jadąc na motorze ulegli wypadkowi, którego sprawcą był kierowca samochodu, który naruszył zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego i znajdował się pod wpływem alkoholu. W wyniku wypadku ponieśli liczne obrażenia. W chwili wypadku powodowie byli narzeczeństwem i wkrótce miał się odbyć ich ślub oraz wesele. Ostatecznie jednak odwołali wesele, a termin ślubu przełożyli. W ich ocenie wypłacone im przez ubezpieczyciela kwoty zadośćuczynienia są nieadekwatne do krzywdy jakiej doznali.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) S.A. V. (...) w W. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów. Przyznała, że ponosi odpowiedzialność za skutki wypadku z dnia 25 października 2009 roku, wskazując, że powód kierował motocyklem bez uprawnień. Zakwestionowała zasadność i wysokość dochodzonych roszczeń w zakresie zadośćuczynienia, odszkodowania i renty. Powód w ramach postępowania likwidacyjnego otrzymał 47.000 zł tytułem zadośćuczynienia, co biorąc pod uwagę okresy hospitalizacji, wizyty w poradni zdrowia psychicznego, wiek poszkodowanego, a także rozmiar doznanej krzywdy oraz stopień natężenia cierpień fizycznych i psychicznych jest kwotą odpowiednią. Otrzymał też odszkodowanie z tytułu kosztów sprawowanej opieki, refundację za leki i koszty dojazdów i odszkodowanie za zniszczoną odzież.

Powódka natomiast otrzymała 43.000 tytułem zadośćuczynienia, zwrócono jej też koszty sprawowanej opieki, koszty leków.

Stwierdził pozwany, że kwoty dochodzone przez powodów tytułem zadośćuczynień są wygórowane i nie znajdują uzasadnienia w świetle obrażeń, których doznali. Nie zgodził się też pozwany z żądaniem zasądzenia odsetek od kwot zadośćuczynienia odpowiednio od 21 marca i 25 marca 2010 roku. Zdaniem pozwanego odsetki powinny być zasądzone od dnia wyrokowania.

Zakwestionowała też pozwana zasadność i wysokość dochodzonego odszkodowania i renty.

Wyrokiem z dnia 13 października 2015 roku Sąd Okręgowy w Nowym Sączu zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda P. N. kwoty:

- 149.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2015 roku do dnia zapłaty - tytułem zadośćuczynienia;
- 1.520,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 07 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty - tytułem odszkodowania;
- 5.000,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 1.704 zł (jeden tysiąc siedemset cztery złote) od dnia 7 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 3.296,48 zł od dnia 20 lutego 2012 roku do dnia zapłaty - tytułem skapitalizowanej renty za zwiększone potrzeby związane z opieką osób trzecich;

Na rzecz powódki S. N. zasądził kwoty:

- 204.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2015 roku do dnia zapłaty - tytułem zadośćuczynienia;
- 9.496,37 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 4.145,50 zł od dnia 07 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 5.350,87 zł od dnia 20 lutego 2012 roku do dnia zapłaty - tytułem odszkodowania;
- 18.660,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 5.430 zł od dnia 7 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 13.230 zł złotych od dnia 20 lutego 2012 roku do dnia zapłaty - tytułem skapitalizowanej renty za zwiększone potrzeby związane z opieką osób trzecich;
- 22.654,42 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lutego 2012 roku do dnia zapłaty - tytułem skapitalizowanej renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość.

Przyznał Sąd na rzecz powódki rentę z tytułu zwiększonych potrzeb związanych z opieką osób trzecich w kwocie 480,00 zł (czteryście osiemdziesiąt złotych) miesięcznie, płatnej z góry do rąk powódki, do pierwszego dnia każdego następującego po sobie miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności, począwszy od pierwszego marca 2012 roku oraz rentę z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość w kwocie 1.111 zł miesięcznie płatnej z góry do rąk powódki do pierwszego dnia każdego następującego po sobie miesiąca, wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności, począwszy od pierwszego marca 2012 roku.

Ustalił Sąd odpowiedzialność strony pozwanej na przyszłość za skutki wypadku, któremu powodowie ulegli 25 października 2009 roku i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 5.644,39 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę 24.564,96 zł tytułem części wydatków tymczasowo pokrytych ze środków budżetowych Skarbu Państwa, a w pozostałym zakresie nieuiszczonymi kosztami obciążył Skarb Państwa.

Rozstrzygnięcie wydał Sąd w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

W dniu 25 października 2009 roku w N. doszło do wypadku komunikacyjnego, którego sprawcą był Ł. C. kierujący samochodem osobowym V. (...) o nr rej (...). Dojeżdżając do skrzyżowania nie obserwował z należytą uwagą sytuacji na drodze i nie zauważył odpowiednio wcześniej na swym pasie ruchu samochodu osobowego zatrzymującego się w celu wykonania skrętu w lewo sygnalizowanego włączonym lewym kierunkowskazem i przystąpił w sposób nieprawidłowy do wyprzedzania tego samochodu zjeżdżając na przeciwny pas ruchu, czym zajechał drogę jadącemu prawidłowo z przeciwka motocyklowi K. o nr rej. (...), kierowanemu przez P. N. i doprowadził w ten sposób do zderzenia czołowego wymienionych pojazdów, na skutek którego kierowca motocykla P. N. doznał obrażeń ciała naruszających czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni, zaś pasażerka motocykla S. N. zd. C. doznała obrażeń ciała stanowiących chorobę realnie zagrażającą życiu, a następnie znajdując po zderzeniu pojazdów w stanie ograniczonej zdolności pokierowania swoim postępowaniem zbiegł z miejsca zdarzenia. Za czyn ten stanowiący przestępstwo z art. 177 § 1 i

2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k., na mocy art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k. Sąd skazał go na karę 3 lat pozbawienie wolności i orzekł nawiązkę na rzecz S. N. w kwocie 3.500 zł i na rzecz P. N. w kwocie 2.500 zł. sprawca posiadał ubezpieczenie OC w pozwanym Towarzystwie (...).

Powodowie przewiezieni zostali do Szpitala w L.. Wykonano im badania i zaopatrzone rany.

U powoda stwierdzono stłuczenie głowy, stłuczenie moszny po stronie prawej, krwiak moszny (podejrzenie pęknięcia jądra prawego), złamanie kości promieniowej prawej, złamanie I kości śródrezcza prawego. Powód został skierowany do dalszego leczenia w Oddziale (...) Szpitala w N. gdzie przebywał od 25 października 2009 r. do 2 listopada 2009 r. Po opuszczeniu Oddziału (...) powód kontynuował leczenie w Oddziale (...) Szpitala w L. w okresie od 2 do 5 listopada 2009 r. W trakcie pobytu zastosowano wyciąg bezpośredni za paliczek dalszy kciuka prawego, a po uzyskaniu poprawnego ustawienia odłamów złamania założono opatrunek gipsowy typu rękawiczka. W okresie pobyt ów w Szpitalach powód wymagał systematycznej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i rehabilitacyjnej. Wymagał też pomocy przy takich czynnościach jak toaleta ciała, profilaktyka przeciwdoleźnowa, ubieranie i rozbieranie się oraz zaspokajanie potrzeb fizjologicznych. Pomoc świadczyli mu członkowie rodziny. Po opuszczeniu Szpitala powód kontynuował leczenie w Poradni (...) Szpitala (...) w L. oraz Ambulatorium (...) Szpitala (...) w N.. Z uwagi na zły stan psychiczny po wypadku korzystał też z porad w (...) Oddziale Dziennym (...) w L.. Po zdjęciu unieruchomienia z kończyny górnej wdrożono fizyko i kinezyterapię w Centrum Medycznym (...) w M.. Do końca stycznia z uwagi na opatrunek gipsowy na rękę wymagał pomocy osób trzecich przy czynnościach higieny osobistej oraz przygotowywaniu posiłków i innych czynnościach domowych. Powoda w Szpitalach odwiedzali członkowie rodziny, był też powód dowożony na badania i kontrole.

Powódka leczona była na Oddziale (...) Szpitala w L., gdzie przebywała od 25 października 2009 r. do 4 grudnia 2009 r. rozpoznano u niej stłuczenie głowy, wstrząśnienie mózgu, otarcie skóry głowy, krwiak nadtwardówkowy okolicy czołowo - ciemieniowej prawej, szczelinę złamania czaszki okolicy czołowo - ciemieniowej prawej, złamanie wyrostków stawowych górnego C7 i dolnego C6 po stronie prawej, rozejście spojenia łonowego, złamanie III kości śródrezcza lewego. W trakcie hospitalizacji występowały dolegliwości bólowe głowy, okolicy miednicy oraz ręki lewej, stosowano więc silne leki przeciwbólowe z grupy T.. W okresie pobytu w Szpitalu powódka wymagała systematycznej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i rehabilitacyjnej, a nadto konieczna jej była pomoc ze strony osób trzecich przy takich czynnościach jak toaleta ciała, profilaktyka przeciwdoleźnowa, ubieranie i rozbieranie się, a także załatwianie potrzeb fizjologicznych. Po uzyskaniu poprawy powódka została wypisana do domu z zaleceniem stopniowej pionizacji i następnie poruszania się o kulach do 6 miesięcy. Nadal leczona była w poradni Urazowo-Ortopedycznej Szpitala (...) w L. oraz w ostatnim okresie (...) w K.. Powódka regularnie jest rehabilitowana. Odbyła konsultacje neurologiczne w (...) w M.. Z uwagi na utrzymujący się zły stan psychiczny powódka była leczona od 21 marca do 5 sierpnia 2011 r. w Psychiatrycznym Oddziale Dziennym (...) w L.. Przez pierwsze trzy miesiące leczenia w domu z uwagi na założony pas ortopedyczny stabilizujący miednicę oraz kołnierz S. stabilizujący odcinek szyjny kręgosłupa, a także z uwagi na zawroty głowy i problem z utrzymaniem pozycji stojącej powódka wymagała znaczącej pomocy osób trzecich przy toalecie ciała, przygotowywaniu posiłków, sprzątaniu, praniu, prasowaniu, robieniu zakupów, dojazdach na leczenie i załatwianiu spraw urzędowych. W późniejszym okresie nadal wymagała pomocy, ale w mniejszym zakresie. W czasie pobytu w szpitalu powódkę odwiedzali członkowie rodziny. Powodom świadczyła pomoc przede wszystkim I. N. – matka powoda.

Po opuszczeniu szpitala powodowie zamieszkali w domu powoda i tam ze względu na konieczność dalszego leczenia i opieki pozostawali pod codzienną opieką rodziny P. N., która pomagała im w myciu, przygotowywaniu posiłków i ubieraniu się. Na rehabilitację i leczenie powodów zawoził głównie ojciec P. N..

W chwili wypadku powodowie mieli po 21 lat i byli zaręczeni, ich ślub miał się odbyć w listopadzie 2009 roku. Ślub został przełożony i ostatecznie odbył się 15 grudnia 2009 roku. Przez 2 – 3 lata powodowie mieszkali w domu powoda, a potem przeprowadzili się do domu rodzinnego powódki, w którym nadal mieszkają. Dzieci nie mają.

Ustalił dalej Sąd, że powód przed wypadkiem pracował na budowach zarówno w Polsce jak i za granicą, natomiast powódka sprzedawała odzież na giełdzie i w przyszłości za zarobione podczas pracy we Włoszech pieniądze zamierzała prowadzić własną działalność gospodarczą i otworzyć w tym celu sklep z odzieżą. Obecnie powodowie nie pracują i czas spędzają głównie w domu. Unikają towarzystwa i są zamknięci w sobie. Powódka przy dłuższym chodzeniu utoyka, dlatego wychodząc z domu prosi kogoś z domowników o towarzystwo. Aktualnie pozostaje pod stałą opieką lekarską i w tym zakresie korzysta z pomocy lekarzy w M. i N..

Obrażenia jakich doznał powód powodowały znaczne dolegliwości bólowe, zwłaszcza bezpośrednio po urazie oraz po zabiegach operacyjnych. Zabiegi rehabilitacyjne zmniejszyły te dolegliwości, ale całkowicie ich nie usunęły. Nadal bowiem utrzymuje się ograniczenie ruchomości w zakresie kciuka prawego z okresowymi bólami przy zmianie pogody i przeciążeniu. Funkcja palca została jednak zachowana, ale powód ma ograniczone możliwości przy wykonywaniu ruchów precyzyjnych prawą ręką. W okresie kilkunastu lub kilkudziesięciu lat może u niego dojść do powstania zmian zwyrodnieniowych. Prawidłowo prowadzona co roku rehabilitacja może zmiany zminimalizować lub całkowicie wyeliminować. Powód wymaga systematycznej kontroli lekarskiej, a także codziennej rehabilitacji w warunkach domowych. Usunięcie jądra nie spowodowało obniżenia płodności powoda, ale w płynęło na jego niską samoocenę. U powoda wystąpiły zaburzenia adaptacyjne o typie reakcji depresji przedłużonej, co przekłada się na zakłócenie w funkcjonowaniu społecznym, pesymistyczne nastawienie do przyszłości i brak pewności siebie, wymaga psychoterapii i leczenia farmakologicznego.

Obrażenia jakich doznała powódka pociągały za sobą znaczne dolegliwości bólowe bezpośrednio po urazie oraz zabiegach operacyjnych i wymagały systematycznego leczenia w (...), Urologicznej i Rehabilitacyjnej. Zabiegi rehabilitacyjne dolegliwości zmniejszyły. Nadal utrzymuje się ograniczenie ruchomości w zakresie głowy oraz kręgosłupa szyjnego. Długotrwały okres unieruchomienia w łóżku, a następnie 6-cio miesięczny okres poruszania się o kulach spowodowały znaczne zaniki mięśniowe w zakresie kończyn dolnych, które przez okres kilkunastu miesięcy utrudniały poruszanie się i wykonywanie podstawowych czynności. Po rehabilitacji odzyskała powódka sprawność ruchową w zakresie zarówno miednicy i kończyn dolnych jak i ręki lewej, ale precyzyjne ruchy tą ręką są ograniczone. Przebyte rozejście spojenia łonowego, prawidłowo leczone i rehabilitowane, nie stanowi przeszkód w podejmowaniu prób zwiększania wysiłku fizycznego. Przebyte złamania mogą w przyszłości prowadzić do zmian zwyrodnieniowych, co minimalizuje regularna rehabilitacja. Od wypadku powódka ma zaburzenia stresowe pourazowe, w których dominują nasilone objawy zespołu depresyjno-lękowego wraz z niskim poczuciem własnej wartości i negatywną samooceną. W dalszym ciągu utrzymują się u niej bóle i zawroty głowy, zaburzenia snu, bóle kręgosłupa szyjnego oraz cierpienie lewej ręki. Z uwagi na dolegliwości powódka wymaga pomocy przy czynnościach długotrwałych, wymaga też codziennej systematycznej rehabilitacji. Stan neurologiczny powódki jest prawidłowy. U S. N. rozpoznano niedrożność jajowodów, która może być przyczyną niepłodności, jednakże jest ona niezależna od przebytego wypadku. W razie zajścia w ciążę przebyte urazy nie będą miały wpływu na jej donoszenie, co prawda stan po rozejściu spojenia łonowego może nasilać dolegliwości, jak również utrudniać poród drogami natury, ale go nie uniemożliwia, choć bardziej rozsądnym byłoby przeprowadzenie cięcia cesarskiego. Powódka wymaga systematycznej psychoterapii i leczenia farmakologicznego.

Ustalił Sąd, że powód zgłosił do strony pozwanej szkodę pismem, które wpłynęło 18 lutego 2010 r. domagał się zapłaty zadośćuczynienia 100.000 zł, odszkodowania związanego z opieką osób trzecich za okres od 25 października 2009 r. do 5 grudnia 2009 r. w kwocie 2.600 zł, odszkodowania za poniesione koszty leczenia w kwocie 197,56 zł, odszkodowania za koszty dojazdów w kwocie 2.585 zł oraz odszkodowania za zniszczone rzeczy w kwocie 500 zł. Ubezpieczyciel pismem z 7 kwietnia 2010 r. poinformował powoda o przyznaniu zadośćuczynienia w kwocie 47.000 zł oraz kwot za opiekę, zakup leków, dojazdy, zniszczoną odzież.

Zgłoszenie szkody ze strony powódki wpłynęło do strony pozwanej 22 lutego 2010 roku. Powódka domagała się zadośćuczynienia w kwocie 200.000 zł, odszkodowania związanego z opieką osób trzecich za okres od 25 października 2009 r. do 31 stycznia 2010 r. w kwocie 6.690 zł, odszkodowania za poniesione koszty leczenia w kwocie 186,81

zł i odszkodowania za koszty dojazdów w kwocie 4.145,50 zł. Ubezpieczyciel pismem z 20 kwietnia poinformował powódkę o przyznaniu zadośćuczynienia 43.000 zł i drobnych kwot z tytułu kosztów leczenia i kosztów opieki.

W 2010 roku powódka otrzymała zasiłki stałe z (...) w N..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał powództwo za usprawiedliwione co do zasady i częściowo co do wysokości, jako podstawę odpowiedzialności wskazując art. 436 § 1 k.c w zw. z art. 435 kc. Wskazał, że odpowiedzialność samoistnego posiadacza pojazdu opiera się na zasadzie ryzyka. Odpowiedzialność ubezpieczyciela wynika z zawartej umowy ubezpieczenia (art. 822 kc).

Wskazał Sąd, że poza sporem jest, że strona pozwana jako ubezpieczyciel sprawcy szkody ponosi odpowiedzialność wobec powodów za skutki wypadku z dnia 25 października 2009 roku.

Odnosnie zgłoszonych roszczeń o wypłatę zadośćuczynień Sąd powołał art. 445 § 1 k.c. Wskazał, na zakres obrażeń doznanych przez powodów, zwracając uwagę, że wiązały się one z ogromnym bólem, który rzutował także na ich psychikę i przez to odmienił ich życie. Pokrzyżowane zostały ich plany na przyszłość, odebrana została możliwość radosnego przeżycia planowanego ślubu, a także realizowania się zawodowego we wcześniej wykonywanych zawodach. Wszystko to wiązało się dla nich z traumatycznymi przeżyciami psychicznymi.

Zadośćuczynienie pieniężne ma naprawić szkodę niemajątkową, która wyraża się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych. Dlatego przy ustalaniu jego wysokości należy mieć na uwadze rozmiar cierpień fizycznych związanych z zaistnieniem wypadku, dolegliwości bólowe powstałe w następstwie urazu oraz długotrwałego leczenia; ma ono na celu złagodzenie osobie pokrzywdzonej doznanych cierpień fizycznych i moralnych. Zadośćuczynienie powinno uwzględniać wszystkie cierpienia, których doznał pokrzywdzony: zarówno te, które odczuwał w przeszłości, jak i aktualne oraz te, co istotne, które będzie odczuwał do końca życia.

W przypadku powoda, choć okres pobytu w szpitalu nie był długi, do doznane dolegliwości bólowe były znaczne i powód kontynuował leczenie po opuszczeniu szpitala. Przez 3 miesiące jeszcze nosił gips i wymagał rehabilitacji. Obecnie ma ograniczoną chwytność prawego kciuka i ograniczoną możliwość wykonywania ruchów precyzyjnych. Obrażenia okolic intymnych bezpośrednio po wypadku powodowały znaczny dyskomfort i rodziły obawy co do zdolności prokreacyjnych, które ustały dopiero po około roku kiedy wykonał badania w kierunku płodności. Skutki wypadku odbiły się też w psychice powoda. Zaburzone zostały jego plany życiowe dotyczące założenia rodziny i dalszego funkcjonowania. Co najmniej raz w roku wymaga także rehabilitacji, aby zapobiec powstaniu zmian zwyrodnieniowych po doznanych urazach.

Sąd Okręgowy w takiej sytuacji za adekwatne uznał zadośćuczynienie w wysokości 199.000 zł. wskazując, że obejmuje ona skutki już doznane jak i przyszłe. Od kwoty tej odjął Sąd nawiazkę 2.500 zł i wypłacone zadośćuczynienie 47.000 zł i zasądził 149.500 zł wraz odsetkami liczonymi od dnia wyrokowania. Wskazał, że takie ustalenie początkowego terminu naliczania odsetek wynika z faktu, iż dopiero przeprowadzenie niniejszego postępowania z licznymi opiniami biegłych dało pełny obraz krzywdy powoda.

Odnosnie powódki wskazał Sąd na doznane przez nią liczne urazy, które powodowały dłuższy pobyt w szpitalu. Powódka cały czas była unieruchomiona w hamaku. Po opuszczeniu szpitala była zależna od innych osób. Miała obawy co do możliwości zajścia w ciążę, donoszenia i urodzenia dziecka. Obecnie ma poważne zaburzenia lękowo - depresyjne, w związku z którymi była leczona przez kilka miesięcy i nadal wymaga dalszego leczenia. Jej plany dotyczące radosnego przeżycia ślubu i założenia własnej działalności zostały zniweczone. Choć same urazy nie spowodowały u niej niepłodności to jednak stan psychiczny powódki związany z wypadkiem, może wpłynąć na jej zdolność prokreacji. W takich okolicznościach jako adekwatną do krzywdy ustalił Sąd kwotę zadośćuczynienia 251.000 zł. Od tej kwoty odjął wypłacone przez ubezpieczyciela 43.000 zł i orzeczoną nawiazkę 3.500 zł i zasądził 204.500,00 zł wraz z odsetkami liczonymi od dnia wyrokowania z przyczyn wskazanych wyżej.

Na podstawie art. 444 § 1 k.c. zasądził Sąd na rzecz powodów odszkodowanie obejmujące koszty leczenia, opieki i dojazdów do chorych szczegółowo je rozliczając pod względem ilości przejazdów, ilości kilometrów.

W przypadku powoda wyliczył Sąd łączną kwotę za dojazdy i uwzględniając kwotę już wypłaconą zasądził z tego tytułu kwotę 1.520,59 zł.

Jeśli zaś chodzi o powódkę z tytułu przejazdów uwzględnił Sąd kwotę 9.496,37 zł.

Niezbędne koszty leczenia obejmują też prawo poszkodowanego do ekwiwalentu z tytułu zwiększonych potrzeb w postaci konieczności korzystania z opieki osób trzecich, przy czym przyjmuje się w orzecznictwie, że nie wymaga się wykazania, że osoba poszkodowana rzeczywiście ponosiła konkretne wydatki na koszt opieki ani wskazania faktycznej wysokości tych kosztów. Powodowie wykazali, że wymagali opieki osób trzecich. Opiekę tę sprawowali najbliżsi członkowie rodziny. Sąd w tym zakresie oparł się na opinii biegłej z zakresu pielęgniarstwa i dokonując szczegółowego wyliczenia i uwzględniając kwotę już wypłaconą z tego tytułu zasądził na rzecz powoda kwotę 5.000,48 zł i na rzecz powódki 18.660 zł. Na rzecz powódki zasądził też bieżącą rentę z tytułu zwiększonych potrzeb związanych z opieką osób trzecich w kwocie 480 zł miesięcznie począwszy od marca 2012 roku.

Powódce przysługuje także renta z tytułu utraty możliwości pracy zarobkowej, co prowadzi do zmniejszenia dochodów. Zadanie powódki w tym zakresie uznał Sąd za uzasadnione gdyż przed wypadkiem powódka była osobą czynną zawodowo, a po doznanych urazach stała się niezdolna do pracy. Ma problemy z poruszaniem się, utrzymują się u niej bóle i zawroty głowy, zaburzenia snu, bóle kręgosłupa szyjnego oraz cierpienie lewej ręki. W ocenie Sądu powódka utraciła zdolność do pracy zarobkowej oraz widoki na przyszłość. Zasądził zatem Sąd kwotę 22.654,42 tytułem renty skapitalizowanej za okres od listopada 2009 roku do lutego 2012 roku. Uwzględnił przy tym Sąd otrzymane przez powódkę zasiłki. Za okres od marca 2012 roku zasądził natomiast bieżącą rentę z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość w żądanej kwocie 1.111,00 zł miesięcznie wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności.

Uwzględnił też Sąd żądanie ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej na przyszłość, wskazując, że nadal aktualny pozostaje argument, że ma to na celu wyeliminowanie lub przynajmniej złagodzenie trudności dowodowych mogących wystąpić w kolejnym procesie odszkodowawczym z uwagi na upływ czasu pomiędzy wystąpieniem zdarzenia wywołującego szkodę, a dochodzeniem jej naprawienia. Powodowie wykazali interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności na przyszłość, stan ich zdrowia wymaga dalszego leczenia, które nie zostało zakończone. Powodowie wymagają systematycznej psychoterapii, leczenia farmakologicznego oraz rehabilitacji. Rokowania na przyszłość nie są pewne i nie jest wykluczone, że na tle doznanych urazów w przyszłości wystąpią u nich zmiany zwyrodnieniowe lub inne powiązane przyczynowo ze skutkami zdarzenia.

Orzekając o kosztach postępowania Sąd stwierdził, że powodowie wygrali proces w około 89%. W związku z tym na zasadzie art. 100 kpc rozliczył Sąd koszty stosownie do wyniku procesu.

Apelację od wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w zakresie w jakim Sąd oddalił żądanie odsetek od zasądzonych kwot zadośćuczynień za okres od dnia wytoczenia powództwa do dnia 12 października 2015 roku.

Zarzucili naruszenie prawa materialnego, a to art. 481 § 1 kc w zw. z art. 455 kc oraz art. 817 kc poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, skutkujące zasądzeniem odsetek od kwot zadośćuczynienia zasądzonych na rzecz powoda i powódki począwszy od daty wyrokowania tj od 13 października 2015 roku zamiast od daty wytoczenia powództwa.

Wnieśli powodowie o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz powoda P.(...)kwoty 149.500 zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i zasądzenie na rzecz powódki S. N. kwoty zadośćuczynienia 204.500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa oraz o zasądzenie na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

Zarzucili powodowie, że zasądzenie odsetek od daty wyrokowania jest sprzeczne zarówno z treścią art. 481 kc oraz art. 455 kc jak też ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, który stoi na stanowisku, że odsetki należą się wierzycielowi od chwili gdy świadczenie pieniężne stało się wymagalne, a dłużnik go nie spełnił. Obowiązek zaspokojenia roszczenia o zadośćuczynienie powstaje po wezwaniu dłużnika do zapłaty. Dłużnik popada w opóźnienie jeśli nie spełnia świadczenia w terminie także wówczas, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania za drugą instancję.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powodów w przeważającej części jest uzasadniona i musi prowadzić do zmiany zaskarżonego wyroku.

Na wstępie wskazać należy, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji nie są kwestionowane. Sąd Apelacyjny ustalenia te podziela i przyjmuje za własne.

Strona pozwana apelacji od wyroku nie wносиła, zatem w części w jakiej powództwo zostało uwzględnione wyrok jest prawomocny.

W takiej sytuacji nie ma więc potrzeby szczegółowego odnoszenia się do roszczeń przysługujących powodom i ich wysokości, chociaż niewątpliwie powodom jako osobom, które poniosły szkodę i doznały krzywdy na skutek stanowiącego czyn niedozwolony działania sprawcy wypadku roszczenia, które zgłosili, a więc zadośćuczynienie, odszkodowanie, renta przysługiwały. Strona pozwana co do zasady swojej odpowiedzialności nie kwestionowała zatem również nie wymaga ona rozważań. Sąd Apelacyjny podziela w pełni ocenę i rozważania Sądu pierwszej instancji co do podstawy odpowiedzialności strony pozwanej i przysługujących powodom roszczeń.

Kwestią sporną pozostaje tylko data początkowa odsetek od zasądzonych na rzecz powodów kwot zadośćuczynień za krzywdę i w tym zakresie Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu pierwszej instancji, że odsetki te należało zasądzić od dnia wyrokowania. Na uzasadnienie Sąd Okręgowy wskazał jedynie, że takie ustalenie terminu początkowego naliczania odsetek wynika z faktu, iż dopiero przeprowadzenie niniejszego postępowania z licznymi opiniami biegłych dało pełny obraz krzywdy powodów.

Powodowie zaś domagali się zasądzenia odsetek od dnia wytoczenia powództwa, podnosząc, że odsetki należą się wierzycielowi od chwili gdy świadczenie pieniężne stało się wymagalne, a dłużnik go nie spełnił. Obowiązek zaspokojenia dłużnika powstaje po wezwaniu dłużnika do zapłaty.

Odnosząc się do tego problemu w pierwszym rzędzie wskazać należy na istniejącą w ostatnich latach rozbieżność stanowisk co do początkowego terminu naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Według niektórych orzeczeń (przy czym są to głównie orzeczenia z lat wcześniejszych), zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę jest wymagalne dopiero z dniem wyrokowania przez sąd (art. 316 k.p.c.) i od tego dnia zobowiązany pozostaje w opóźnieniu w jego zapłacie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1997 r., I CKN 361/97, LEX nr 477638, z dnia 20 marca 1998 r., II CKN 650/97, LEX nr 477665, z dnia 4 września 1998 r., II CKN 875/97, LEX nr 477579, z dnia 9 września 1999 r., II CKN 477/98, LEX nr 477661). W innych natomiast przyjmowano, że zadośćuczynienie za krzywdę zobowiązany ma zapłacić niezwłocznie po wezwaniu przez uprawnionego (art. 455 in fine k.c.), i od tego momentu należą się uprawnionemu odsetki (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1970 r., II PR 257/70, OSNC 1971, Nr 6, poz. 103, z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1114/00, LEX nr 56055, z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, LEX 602683). W orzecznictwie zarysował się też wyraźny pogląd, że wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie należnego zadośćuczynienia, może się różnie kształtować w zależności od okoliczności sprawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, i z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 100/08, OSNP 2010, Nr 10, poz. 108). W świetle tego stanowiska terminem, od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie

zadośćuczynienia za krzywdę, może być więc, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie o zadośćuczynieniu, jak i dzień tego wyrokowania.

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny podziela stanowisko, że odsetki należą się powodom od dnia wcześniejszego niż dzień wyrokowania.

Zgodnie z art. 817 § 1 kc i art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zakład ubezpieczeń winien poszkodowanemu wypłacić odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Powodowie szkodę zgłosili pozwanemu w lutym 2010 roku, przy czym powód domagał się wówczas zadośćuczynienia w wysokości 100.000 zł, z czego w kwietniu 2010 roku otrzymał 47.000 zł. Powódka zgłaszając szkodę domagała się zadośćuczynienia w wysokości 200.000 zł, z czego w kwietniu 2010 roku otrzymała 43.000 zł. Obecnie powodowie domagają się odsetek od dnia wytoczenia powództwa czyli od dnia 7 grudnia 2011 roku. Wskazać też należy, że przewidziana w art. 445 § 1 kc możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada dowolności ocen sądu, a jedynie jest konsekwencją nie w pełni wymiernego charakteru okoliczności, które decydują o krzywdzie i jej rozmiarze. Zatem uznaje się, że pomimo przyznania sądowi pewnej swobody w orzekaniu o zadośćuczynieniu, to wyrok go zasądzający ma jednak charakter deklaracyjny, a nie konstytutywny. Oznacza to, że wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę może się kształtować różnie w zależności od okoliczności sprawy. Zatem terminem, od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia, może być, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie jak i dzień wyrokowania. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 roku, I CSK 243/10, Lex 848109, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 roku, II CSK 434/09, Lex 602683).

Termin ten zależy od tego, czy w toku procesu zostanie wykazane, że kwota dochodzona tytułem zadośćuczynienia należała się rzeczywiście od dnia wskazanego przez powoda. Natomiast jeśli by sąd ustalił, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym dochodzonemu przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądownego w takim wypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania.

Regułą powinno być, że zobowiązania powstające z czynów niedozwolonych są zobowiązaniami bezterminowymi i stają się wymagalne po wezwaniu sprawcy przez poszkodowanego do wykonania obowiązku art. 455 k.c.). Od tej zatem chwili - co do zasady - biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.) i wyjątki od tej zasady nie mogą być interpretowane rozszerzająco.

Należy zatem ocenić, czy zadośćuczynienie w wysokości uwzględnionej przez Sąd pierwszej instancji należało się powodom już w dacie wystąpienia z powództwem. Podkreślić przy tym trzeba, że od zdarzenia do wniesienia pozwu minęło ponad dwa lata. Wprawdzie rzeczywiście w toku postępowania przeprowadzając dowody z kolejnych opinii biegłych lekarzy różnych specjalności kształtował się obraz rozmiaru krzywdy powodów, jednak nie można powiedzieć, że dopiero wówczas krzywda ta się powstawała i ujawniała się. Po upływie dwóch lat od zdarzenia stan zdrowia powodów był już stabilny i brak jest podstaw do twierdzenia, że od tej pory do daty wyrokowania rozmiar krzywdy uległ zmianie.

Nieuprawnione także byłoby twierdzenie, że po zgłoszeniu szkody przez ponad dwa lata strona pozwana nie miała możliwości zbadania wszystkich okoliczności zdarzenia i prawidłowego ustalenia rozmiaru krzywdy, tym bardziej, że powodowie po przyznaniu im zadośćuczynienia i odszkodowania w kwietniu 2010 roku kwestionowali jego wysokość i wnosili o ponowne rozpoznanie sprawy i przyznanie wyższych kwot.

Zważywszy również, że ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd uwzględnił także jakie są perspektywy dla powodów w zakresie poprawy bądź pogorszenia stanu ich zdrowia, a w szczególności konieczność rehabilitacji, w ocenie Sądu Apelacyjnego ustalone jako odpowiednie kwoty zadośćuczynienia były już w takiej wysokości uzasadnione w chwili wniesienia pozwu, co uzasadnia zasądzenie odsetek od tej właśnie daty zgodnie z żądaniem powodów.

Przy czym żądanie to nie może zostać uwzględnione w odniesieniu do całych zasądzonych kwot zadośćuczynień, zważywszy w jakiej wysokości żądanie wypłaty zadośćuczynień. Jak już wyżej wskazano powód zgłosił pierwotnie ubezpieczycielowi żądanie w wysokości 100.000 zł, a powódka 200.000 zł. Zatem od daty wniesienia pozwu odsetki należne są dla powoda od kwoty 53.000 zł (100.000 zł – wypłacone przez ubezpieczyciela 47.000 zł) i dla powódki od kwoty 157.000 zł (200.000 zł – wypłacone przez ubezpieczyciela 43.000 zł). Co do pozostałych kwot – w przypadku powoda 96.500 zł, a przypadku powódki 47.500 zł, ponieważ żądania w tym zakresie zostały zgłoszone dopiero w pozwie, odsetki należało zasądzić od wezwania pozwanego do zapłaty czyli od dnia doręczenia pozwu, co nastąpiło 20 stycznia 2012 roku i doliczając wynikający z art. 817 kc 30 – to dniowy termin na likwidację szkody. Od tej części zadośćuczynienia zasądził więc Sąd odsetki od dnia 20 lutego 2012 roku, a w pozostałym zakresie żądanie zasądzenia odsetek uznał za nieusprawiedliwione.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok, a w części nieuzasadnionej na podstawie art. 385 kpc apelację oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc, uznając, że stopień w jakim apelacja została oddalona jest bardzo nieznaczny, co uzasadnia przyznanie powodom kosztów w całości. Nakazał też Sąd pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę opłaty od apelacji, od uiszczenia której powodowie byli zwolnieni.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Teresa Rak SSA Marek Boniecki